

MAGYAR IZRAELITA

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozordással, vidékre postai szét-
küldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül
egy fél hasábos petsor után 3 kr. számítatik.

Pest, december hóban.

Lapunk 44-ik számában idéztünk néhány mondatot azon cikkből, melyet a „Magyar Sajtó“ a feltétlen emancipáció mellett hozott.

E cikke — ránk nézve nem igen barátságos módon — felel az „Idők Tanuja“, Keresztes Árgus aláírás mellett közölt cikkében, melyet tisztelt olvasóinkkal, miután tudjuk, hogy az „Idők Tanujá“-t ritkán van alkalmuk látni, és az ezen közlőny által képviselt körök nézeteit az emancipációról ismernünk mégis érdekes, — egész terjedelmében közlünk.

Megjegyzésekkel kísérni e cikket, feleslegesnek láttuk.

Az „Idők Tanuja“ következőleg nyilatkozik:

A „Magyar Sajtó“ egyik cikke már napok óta izgatja tollamat. Lehetetlen észrevételek nélkül hagyni I. I. (mint tudjuk I v á n k a Imre ur) némely sophismáit.

Lássuk tehát.

I. I. ur „Tegyünk ott a hol lehet“ feliratu vezércikkeinek 4-dikében különösen a zsidók föltétlen emancipációjáért áll sorompóba.

Kezdi a takarékoság ajánlásán, amiben tökéletesen kezet fogunk cikkirő ural. Fájdalom fog el minket, valahányszor a hivatalos lapokban olvassuk, hogy ezen meg ezen ősi dicső magyar család jószágai N. N. zsidó hitelző követeléseinek kielégítése végett nyilvánosan elárveztetnek. De hát ennek első remediuma a föltétlen emancipáció lenne?

I. I. ur bevezető szavai így hangzanak:

„Mi mindig és mindenben urak akarunk lenni. Lám az angol, ki egy ritka könyvért, képerért vagy más művészi cikkért ezereket ad, ha utazik, előre megkérdi: mennyit kell fizetni a szobáért és szolgáláért sat., nem ad több borralalót mint a számlára van írva, és mi? — ilyenkor is szórjuk a pénzt — mintha volna. — Ez kicsinységnek látszik, de jellemző, mert így teszünk mindenben. — Egyszer Bécsben egy nagy fogadóban a fogadóssal beszélgettem, kinél éppen számos angol volt szállva, s mondtam: „Ön most jó nyeresényt fog tenni.“ — „Dehogy“ felelt ő, „legjobb vendégeim a lovassági tiszték és a barbár nemzetek urai; azok nem számolnak.“ — Már ez utóbbiak mi, a lengyelek, muszkák és a bojárok voltunk — köszönöm alásan az ily dicsőséget.“

Ez mind igaz, de mikép szolgálhat bevezetésül a föl-

tétlen emancipatio sürgetésére: épen oly kvéssé lehet belátni, mint azt, hogy az alább következő sorok mikép vezetnek az emancipálás ajánlására.

Cikkirő ur megróván azt, hogy a két, három-telkes gazda fia már „ur“, leánya már kisasszony akar lenni; így folytatja:

„A „kaputos ember“ nálunk szintén szégyenli, ha mással foglalatoskodik, mint mezei gazdasággal; szép és nemes foglalatosság, ez betölti egy férfi életét; de vajjon ha az 1000 holdat biró gazdaembernek négy vagy több gyermeke van, nem volna-e jobb, ha az egyik fia gazda maradna, a másik kereskedő, a harmadik iparos, a negyedik tudós — kiki tehetsége és hajlama szerént lenne, a gazdaság egyesült maradna, a gazda haszonbért fizetvén addig is testvéreinek, mig magához vállalhatja a földet, mint hogy felosztják, mind oly ur akar lenni a gazdaságból, mint apjok volt az egészből? és jó ha nem mind a négy, hanem csak egy-kettő lesz közölök ennek következtében koldus.“

A t. olvasó nehezen találná ki, hogy mindez a zsidó-emancipálás praeludiuma akar lenni. Már pedig annak kihozására megy át I. I. ur a következő sorokban:

„Már ha nem parancsolná a tiszta emberiség (humanitás); ha nem a keresztény vallás tana: „szeresd felebarátodat úgy mint tenmagad;“ és nem kellene a zsidókat már ezért is, tiszta igazságszeretetből emancipálni; azok emancipációját nemzetgazdasági szempontból, de azért is, hogy anyagilag gyarapodjunk, igen szükségesnek tartom.“

A szeretet vallása, Jézus szelid tana mindenestre parancsolja, hogy „amit magunknak nem akarunk, másnak se tegyük“ vagyis „szeressük felebarátunkat, mint minmagunkat.“ De ezen elvekből nem következik, hogy hamis alkalmazásuk által magát a kereszténységet, magukat a mindenek fölött álló érdekeket veszélyeztessük. Nem szabad a zsidók emberi jogait sem tagadnunk, sem elnyomnunk; de őket mint a keresztény társadalom ellenit a keresztény társadalom fölé emelünk sem szabad. Legjelesb bölesészeink bevallják, hogy a jelen század minden baja abból fakadt, hogy az elvek a keresztény becsületesség, vagyis a vallásos jellem helyét a mindent megvesztegető pénz foglalja el. Korunk ezen mérgének pedig leginkább a zsidók vannak birtokában. A keresztény társadalom és műveltség a velök való teljes közösülés folytán okvetlenül veszélyeztetve volna.

Hogy anyagi gyarapodásunk végett a zsidók föltétlen emancipálása volna szükséges, ezt határozottan tagadnunk kell. Mi ellenkezőről vagyunk meggyőződve, s nem kételkedünk kimondani, hogy a ki Magyarországon

a föltétlen emancipálást sürgeti, az nem barátja a magyar nemzetiségnek, az bármily „földvédelmi társulat“ által sem fogja megmenteni a magyar birtokot az idegenkéztől; sőt általában irgalmatlan a szegény falusi nép iránt, mely ugyis oly nagy mérvben áldozata már a zsidók magatartásának.

De beszéljünk kissé tüzetesen.

I. I. ur tavaly ugyancsak a határozati párthoz tartozott. Várady Gábor ur Marmaros egyik képviselője szintén nagy határozatista volt. És mégis Várady Gábor ur az „Ország“nak épen mai számában, Máramaros jövőjéről irván, érzékeny és méltó panaszt emel a zsidóság ellen, melyet „hazaellenes tanokat terjesztő s a nép életét vampyrként sorvasztó üzerek nevével tisztel meg.

Tehát csak emancipáljunk Ivánka ur! még pedig úgy, hogy egész Galicia zsidósága rögtön hozzánk jöjjön elősegíteni a magyar faj elszegényedését s erkölcsi teljes megromlását.

I. ur tudniillik teljes emancipálást sürget, midőn mondja :

„Az emancipáció alatt, „egészet“ értek, nem pedig félszeg eljárást — polgári házassággal összekötve.“

Itt a szeg feje, I. urnak ezen főnhangu követelése igazolja főnebbi félelmünket, hogy a föltétlen emancipálás által maga a keresztény társadalom okvetlenül alapjaiban támadtatik meg.

Ha tudnám, hogy vannak-e I. urnak felnőtt leányai, megkérdeném, hajlandó volna-e zsidó kérőket fogadni el, ha azok hozzá háztűznézni jőnének ? ! Mert hiszen alább így szól maga I. ur :

„Nem tagadom — ne vegyék rosz néven — ugya mint most vannak, birnak némi kellemetlen tulajdonokkal mások irányában; de ki tagadhatja, hogy a zsidók szorgalmasak, takarékosak, fáradhatlanok, szép családi életet élnek, gyermekeiket vagyonukhoz mérve jól nevelik, természetes eszközök kiművelik; vagy ha ez nem volna így : honnan a sok zsidó tudós és művész? — Én tehát az emancipációt őszintén üdvözlöm, és tökéletességében akarom polgári házassággal együtt; valóban csak haszunkra válhatik, ha a polgárisodott világ anyagiás irányát tekintjük, ha élelmesebbek és jobb számítóknak tanulunk lenni.“

Azonban I. ur az elvek embere és tegyük fel, hogy csakugyan tultenné magát a „kellemetlen tulajdonokon“; de kérjük : megkérdezte-e cikkirő ur azon 15—20,000 embert, kiket például tavaly képviselt, hogy hajlandók-e azok is a főnebb sürgetett polgári házasságot elfogadni s megengedni? Mi bizton hiszszük, hogy egy századrész sem hajlandó s akkor kit képviselnek Önök a „Magyar Sajtóban“, midőn az egész ország közérzületén ily erőszakot tenni nem állják?

De hát még a felhozottakon kívül minő érveket hord föl I. I. ur!

Halljuk!

„Lám ott, hol a zsidók már rég emancipálva vannak, ott nem ismerni meg, ott beolvadtak a nemzetbe és lettek : Mózes tanát követő polgárok.

„Ki írta a tiz parancsolatot?

„És nem Dávid király ivadéka volt Jézus?“

No már ha I. I. ur is Jézust hozza föl az emancipálás támogatására : akkor mi örvendő szívvvel mondjuk rá ;

Tu dixisti, s ohajtjuk, hogy Jézus által menekülve a „kellemetlen tulajdonok“-tól testi- s lelkileg dicsőn emancipálva érezhessék magukat héber polgártársaink.

Különben pedig ismét alaptalannak tartjuk I. I. ur azon fölkiáltását, hogy másutt, hol régen emancipáltak, a zsidók a nemzetbe olvadtak és lettek : mózes-valásu polgárok.

Nem ismeri I. ur az egyetemes, minden világrészre kiterjedő zsidó-szövetkezést? s nem tudja, e titkos társulatnak irányzatát *)? Nem tudná nekünk megmondani azt sem, hogy a szabad, sőt köztársasági Schweizban, midőn közelebb a zsidó-emancipálás kérdése csak egyetlenegy kantonban általános szavazás alá bocsátott, 10,000. nyi szótöbbséggel a zsidók ellen döntetett el?

És menynyit beszélhetnénk Angliáról, hol éveken át folyt a küzdelem a miatt : bebocsátható-e a parlamentbe a világ összes zsidóinak leggazdagabbja Rotschild . . * *)

Egyébiránt fölösleges sokat vitatkozni afölött, hogy föltételes emancipálás igenis lehető ; sőt már megvan : de a föltétlen és polgári házassággal járó hazánk romlására szolgálna.

A „Magyar Sajtó“ eddigelé nem válaszolt.

Azizr. néptanodának, különösen a mintafőtanodának feladata Magyarhonban.

IV.

(Vége.)

Nem érzem szükségét állapotunk és viszonyaink újabb rajzolásának. Annyi megdönthetetlenül bizonyos, hogy szellemünknek nem jelöli ki annyira a vallásos bensőség az irányt, mint ezelőtt, mert az a tudomány térein szerte barangolván, nem keresi, mint az előidőkben, azon vigaszt, melyet egyedül a vallás nyujthat. Apáink éltek, haltak vallásukért, a jelenkor nem akar csak egy betűt is belőle föláldozni, de mindamellert nem mutat példát és mindenért az iskolát teszi felelőssé. És minthogy a pangásnak közepette, az iskola, mint olyan, a szülők igényeinek eleget nem tehet, ohajtánók, hogy a vallásos elem az utóórákban nyerjen különös ápolást.

Minden nevelészeti tudomány, legyen az bár Diesterweg irataiban lerakva, elégtelen akkor és ott, midőn és a hol szent vallásunk ujjáéledése forog kérdésben; a test elnyomóródása fölött hangoztatott szóvirágoknak el kell fonnyadniok, ha legszentebb érdekeink megmentéséről van szó. Ha mi, tanítók, végre valahára lépést akarunk tartani községeinkkel, ha azt akarjuk, hogy a községek kebelében levő ellenségeink örökre elnémuljanak, és az iskola a község kedvenc-gyermekévé váljék, úgy értsük meg küldetésünk és hivatásunk fontosságát, karoljuk fel készségek örömmel tanuló

*) Nagyon titkos lehet, hogy az Idők Tanuján kívül széles e világon semmit senki sem tud fölöle.

**) Tudja azt kétségtelenül az „Idők Tanuja“, hogy a katolikusok egyenjogosítása felett Angliában még több évig folyt a vita, mint a zsidók emancipációja felett. — Valljon megengedné-e az „Idők Tanuja“, hogy ebből a katolikusok polgári érdemeségére vonjunk hason következtetést?

TÁRCA.

Egyetemes zsidószövetkezés.

Pest, decemberhó 2-án.

„Nem ismeri I. úr az egyetemes, minden világrészre kiterjedő zsidószövetkezést, s nem tudja-e e titkos társulatnak irányzatát?“ kérdi az „Idők Tanuja“, diadalmaskodó hangon, és végcsapással, ellenfelének egész okoskodását kártyaházként, szétzilálja, szétrontja és halomra dönti. „Nem ismeri-e I. úr az egyetemes zsidószövetkezést?“ És e kérdésre a „Magyar Sajtó“ munkatársai meghökkenve néznek össze, az ily interpellációra nem voltak elkészülve. Kezdetben az újdondász lapozgat emlékeztetének nagyterjedelmtől foliánsaiban, neki mindent kell tudni, talán ez sem kerülte ki figyelmét. Kezére hajtja fejét és elkezd gondolkodni, de akár hogy erőlteti meg magát, a kérdéses tárgyra semmikép sem tud bukkanni. Rá sem hederít, ha valaki azt a természetfölötti kérdést intézi hozzá, valljon tudna-e stante pede minden előkészület nélkül az elmúlt év történetéből néhány száz halálesetet elmondani. Percnyi meggondolás nélkül elkezd a nyakszégések hosszú során, át megy azután a rablási esetek fogvacogtatósokaságára, néhány percre az öngyilkosságok és gyermekkivételek mellett állapodik meg és hajmeresztő kifogyhatatlansággal a kívánt kérdés megfelelését a már keletkezett és még keletkezősi félben levő új lapok megemlékezésével zárja be. Reá nézve bagatelle száz csodagyermeket, kétszáz tüzesetet, és háromszáz kridát újjain előszámlálni, gyermekjátéknak tekinti statisticus esalhatatlansággal megmondani, a mult évben hányszor folyamodott a budai apostolok directori a nagyérdemű publicum áldozatkészése és hazafiai érzületéhez — de egyetemes zsidószövetkezéstről — akárha megfeszíti magát, — nem tud semmit, nem jut eszébe semmi sem. Azután a külpolitika vezetőjére kerül a sor. Az ő ressortjához tartoznak az összeesküvések, a politikai egyesületek és titkos szövetkezések. Sokat is tud ő mesélni a szabad költívészek világra szóló céljairól; az olasz cammoristák, a lengyel füllevágó és hasfelmetsző intézetek, a francia császársággellenes conspiratiók sem ismeretlenek előtte — de egyetemes zsidószövetkezéstről ő nem hallott, ő nem olvasott soha semmit. Most még csak a szerkesztő maradt hátra.

Szorgalmas regényíró, a ki — mint tudva van — nagyon szereti a phantasticus themákat és a jelenkor érdekesítő és idegizgató eseményeiből meríti nem ritkán legkapósabb műveinek tárgyait. Ennek figyelmét bizonyosan nem kerülhette ki a „zsidószövetkezés“ érdekesnél érdekesebb története. Ha már ez sem tud felőle semmit, akkor hiábavaló minden további kutatás. De a mit senki sem mert volna hinni, még maga a szerkesztő előtt is terra incognita volt az egész dolog. Pápán, gymnasista korában, kezdett bár egyszer egy novellát írni, melynek ehhez hasonló tárgya volt, de ennek themája először csak élénk képzelmenek volt szüleménye, a valóságban nem volt se hire se hamva, másodszor nem is zsidószövetkezéstről, hanem lengyel összeesküvéstről szólt, a melyben, a mit az ottani zsidók feltűnően nagy számából könnyen lehet következtetni, bizonyosan nagyon sok zsidó vehetett részt. Ennyire emlékezhetik, többet nem tud.

Tehát senki sem ismeri az egyetemes zsidószövetkezést? Tehát a nagymérvű, roppant horderejű kérdés felelet nélkül fog maradni? Vagy felelet helyett a már már diadalmaskodó „Keresztes“ vitézre egyszerűen azt fogják rá, hogy y nagyot füllentett, hogy az ilyen egyetemes zsidószövetkezés valósággal nem is létezik, csak az ő vad phantasiájának torzonborz szüleménye és

igy az egész kérdés feleletre sem méltó? Nagy volt a „Magyar Sajtó“ szerkesztőségének zavara, mikép lehet e kérdés megfelelését a legkevésbé szégyenletes módon kikertülni, és bizonyára csak e zavarnak lehet beszámítani, hogy I. úr az ily talpraesetten interpellált cikkirő, az „Idők Tanujának“ még mai napig sem felelt.

De a hol legnagyobb a veszély, ott legközelebb a segély. Ki ne ismerné Phädrus meséjét, melyben a kis egér szétrágja a törbe ejtett királyi oroszlány erős kötelékeit? (Ezt a mesét nem azért hoztuk fel, hogy minket valaki egérhez hasonlítson, a „Magyar Sajtó“-t meg oroszlányhoz, ezzel a mesével állításunkat minden analogia nélkül csak kissé illusztrálni akartuk.) A „Magyar Sajtó“ sokkal többször tört már lándzsát emancipatióknak és jóléttünk mellett, sem hogy tovább is ily átkozott zavarban hagyjuk fészkelődni, a midőn hatalmunkban áll, őt abból egy szavunk által kirántani. Hogyan, Ön be van avatva e titkos társulatnak történetébe, Ön ismeri e rejtélyes szövetkezésnek alapszabályait, Ön talán tagja is, rendes, beirott tagja? Igen Uraim, én be vagyok avatva e titkos társulatnak történetébe és én ismerem e rejtélyes szövetkezésnek alapszabályait. A harmadik kérdésre nem felelek. Legnagyobb titkait nem szokta az ember válságos időkben dobra verni, a túlságos őszinteség veszélylyel is járhat, és tudják önök, a falnak is van füle — a mint a német példabeszéd tartja.

És hogy kíváncsiságukat, melyhez járul a személyes érdek is, egy elbizott ellenfelen túltenni, ne fokozzam még magasabbra, mindjárt hozzá is fogok a kérdéses szövetség bővebb ismertetéséhez. Majd tájta nagy álmélkodásába a „Idők Tanuja“ szemét száját, ha látni fogja, hogy mások a szóban lévő mysteriosus tárgyról nem csak ép annyit, hanem még sokkal többet is tudnak mint ő. Mert a mint az ideje mellett tanuskodó hirlapnak cikkünk kezdetén idézett soraiból kiveszszük, ökelme sincs ám egészen beavatva a dologba. Hallott harangozni, de nem tudja hol. Már ebben a néhány szóban is milyen bakkokat lö. Először azt mondja, hogy az egyetemes zsidószövetkezés minden világrészre kiterjed. Dehogy terjed, dehogy terjed! Nem terjed biz az tovább Magyarország határainál. De annál több proselytája van a négy folyós és három halmos országon belül. Itt minden tizedik zsidó adeptus, minden huszadik mester és minden ötvenedik a mesterek mestere. Mert ha jól vagyunk értesítelve, a szövetkezésnek tagjai e három fokozatból állanak. Hogy mennyire szétágazódott e titkos szövetség, hogy mily kiirthatlan módon fészkelődött ez be a községek gyülekezetébe, úgy mint a családi élet elzárt szentélyeibe, arról annak, a ki mélyebben nincs beavatva az ügybe, fogalma sem lehet. „Egyetemes zsidószövetkezés“, ez a jelszó, mely körül titkon és lappangva bár, de a kétségbeesett elszántság vakmerőségével csoportosult a magyar zsidóság nagyja apraja, örege és ifja. Ha Nagyváradon legelkeseredetében dühöngött a vita, valljon egy templom, egy pap, egy predicatió legyen-e, vagy kettő, ha a féket vesztett szóharc már már egy más, kevesebb lármával, de nagyon is kézzelfogható argumentatiókkal járó terrenumra akart ácsapni, és a criticus percben, midőn legrohamosabbak voltak a szenvedélyek és legszilajabb a capacitálási vágy — valaki az egyetemes zsidószövetség nevét találta megemlíteni: rögtön lecsendesült az izgatottság, tova tűnt a szemekből a pártfelekezetesség pusztító tüze, és feszült érdekel függött mindenki a szóló ajkán, hogy valljon tud-e valami újat a társulat sorsáról és eljárásáról. És így történt ez mindent. Azon érdek előtt, melylyel a zsidóság e társulat működé-

sét követte, és követi még most is, semmivé válik. széteszik minden pártfelekezeti viszály, minden községi civódás, minden társadalmi csetepaté. Ebben az egy kérdésben mindnyájan egyik, itt egy cél lebeg szemük előtt és egységesen keresik az eszközöket e cél elérésére.

De csak most látom, hogy a szövetségéről magáról még voltaképen egy szót sem szóltam. Legott jóvá teszem hibámat. Azon kezdem, hogy elmondom, mi indította a magyar zsidóságot ily titkos szövetség létrehozására. Azon időben történt az, midőn az országgyűlés összejövételével újból ébredezni kezdtek reményeink, hogy érvényre jutnak emberi jogaink, hogy polgárok leszünk a polgárok közt, egyenlő kötelezettségekkel és egyenlő jogokkal. Mindünnen vigasztaló, és fölbátorító szöveg hangzott felénk; itt egy tekintélyes hírlap szólalt föl igazságos követelményeink mellett, ott egy magának vezérszerepet kivívott auctoritás lépett ügyünk érdekében a sorompóba. Már már a biztonság boldogító örömezetébe ringattuk magunkat, midőn egyszerre új ellenség lépett föl ellentünk, ellenség, mely veszélyesebb volt mindazoknál, a kiket eddig földre terítettünk. Föllépett pedig ellentünk sisakkal, vértel és lándzsával az „Idők Tanuja, az egyetemes magyar ujság.“

Ily körülmények közt mi tévők legyenek a szegény zsidók? Ők nem féltek az alsóbb néposztályok évről évre mindinkább elharapódzó zsidógyűlöletétől, ők megrendíthetetlen bátorsággal helyt állottak a félszeg műveltség zsidóellenes alsophismáinak, megmosolyogták a kicsinyek durvaságát, fitymálták a nagyok gögjét — mindent lenéztek, kifiguráztak és félvállról vetek — de midőn az egyetemes magyar ujság megjelent, magukba szálltak és kezdtek tanakodni, hogy: quid nunc? Ily ellenséget nem lehet, nem szabad semmibe venni, ily ellenséggel egész komolysággal kell szembe szállni. És e meggyőződésüknek eredménye az egyetemes zsidószövetség volt. Egyetemes zsidószövetség az egyetemes magyar ujság ellen. Szövetkeztek, hogy tönkre tegyék legfélelmesebb ellenségüket, hogy ártalmatlanná tegyék azt, a kivel mindenteket kell félteniök. Az egyetemes zsidószövetség bevallott, egyesegyedüli célja: tönkre tenni az egyetemes magyar ujságot, megbuktatni azt akár mily módon, akár mily eszközök által.

És ezek az eszközök nagyon leleményesek. Akárhogy óvakodik tőlük az éber szerkesztőség, a zsidók furfangossága és leleményessége túlesz elővigyázatán. Olvassák e előfizetőink az egyetemes magyar ujságot? Ha igen, akkor tapasztalni fogják, hogy gyakran legkomolyabb vezércikkeiben olyan sajtóhibák titkát föl vigyorgó fejeiket, melyek fölött ország világ szünni nem akaró hahotába tör ki. Sokan nem ismerik e párjukat ritkító sajtóhibák genesisét. Megsúgom nekik, ha megígérik, hogy el nem árulnak.

Hát a dolog onnan jö, hogy az „Idők Tanuja“ nyomdája, a mint legbiztosabb kútfőből tudom — szintén e titkos társulatnak tagja. E sajtóhibák által rója le azon kötelezettséget, melyet, midőn mint társulati tag a szövetségbe lépett, magára vállalt.

Van még az „egyetemes magyar ujság“ tönkre tevésének egy másik, még leleményesebb módja. Legjelesebb zsidómagyar íróink cikkeket írnak a zsidók emancipációjára ellen és e cikkeket álnév alatt beküldik a semmit sem sejtő, szegény szerkesztőnek. Az természetesen nagyot kap rajtuk, és talán soha sem tudja meg, hogy e cikkeknél nincs más föladatuk, mint nevetséges argumentáció és a legbotorabb érvek által magukat, az emancipáció elleneit nevetségessé tenni. Bizonyosan nem tudom, hanem aligha csal sejtelmem, hogy Keresztes Árgus is egyike ezen furfangos vezércikkíróknak. Majd utána járok a dolognak s ha ki tudom, szólok róla az olvasóknak.

Ez a zsidószövetségnek története és ennyit hittem elmondandónak, hogy a „Magyar Sajtó“ szerkesztőségét kimentsem azon zavarból, melybe az „Idők Tanuja“ váratlan kérdése által ejtetett. Ha szolgálatot tettem neki, annak csak örülhetek. A források, melyekből adataimat merítettem, a legbiztosabbak voltak, a mi abból is ki fog tűnni, hogy az egyetemes zsidószövetség egyetlen egyet sem fog közlök hivatalosan dementirozni.

Kenyeresy.

Uti-levelek.

II.

(Vége.)

Nem vagyok ugyan barátja a tömjénezésnek vagy szöszaporításnak — habár olvasóim talán az ellenkező véleményben vannak is — de annyit el nem hallgathatok, hogy a tatai község a legderekabbak közé számítható. Nem rég történt ugyan a kedvező reformatio, mert alig múlt el azon idő, hogy a község egén letűntek azon büszke napok, melyek csillagok után sovárogtak, hanem erélylél állnak ellen a mostani előjárók az öreg vakandok iparkodásának, kik még mindig túrnak, fűrnak, hogy fölforgathassák a község mostani erős alapját.

C' est tout comme chez nous!

Hadd turjanak, majd letörrik a szarvuk. Még most is csak lóháton lehet velük beszélni, mert még mindig van reményük, hogy kibúthatnak a csigaházból, melybe szépecskén visszahúzódnak kényszerítettek, hanem majd belátják nemsokára, hogy hiába volt minden fáradozásuk, hogy egyszer felismertette, többé polera nem vergődhetnek. Leesett az oroszlánbőr . . . die Spigelberge sind erkannt!

A magyar vendégszeretet egész hazánkban jótékonyan hat a vendégre, de nem hiszem, hogy a magyarnak ezen erénye valahol szebben virágoznék, mint Tatán.

Sem én, sem barátom nem tartozunk azon elbizakodottak közé, kik azt hiszik, hogy holmi kivívott érdem szülte-e az iránynunkbani nyájasságot, mert mi magunk legjobban tudjuk, hogy elenyészik a csöpp a tengerben, az mely felületén van épen egy, mint az, mely fenékén nyugszik, hanem egyszerűen a híres vendégszeretethez köszönhetünk, hogy egyik meghívás követte a másikat, hogy egyik előzékenység a másikkal versenyezni látszott.

Az egyik kocsiját adá rendelkezésünkre, a másik magánfürdőjébe meghívott, itt estélyre hivatunk, ott meg szőlőkerti mulatságot rendeztek tiszteletünkre.

Idegen nagy városban félek a gyakori meghívásoktól, minden órát a nép és szokásai tanulmányozására akarván fölhasználni, de az ily kis városban a családi körökben tölti a vendég legörömebb óráit, mert ott megtalálja azt, mit a nagy világban hiába keres, a kedélyességet, az őszinte nyílt barátságot.

Mily örömmel emlékszem vissza azon esetre, melyet nagy társaságban az egyik előjárónál töltöttem.

Sürgött, forgott a háziasszony az egyik vendégtől a másikhoz, valljon nem olvas-e ki szeméből valami kívánatot, és ha észrevette nem szólt semmit, sietett, hogy azt teljesítse. Legnagyobb fokát érte el a vigság, midőn a pezsgő dugasza roppanva a szabadulatnak repült és a nemes bor a karesu poharakban gyöngyözött. Az egyik tüzes áldomás követte a másikat, a szívek nyíltak, a lelkek egymásba forrtak, és ki tudja meddig szólunk volna még a haza szebb jövőjéről, ha egyszerre a közellévő toronyban félre nem verik a harangot.

— Tűz van! Tűz! Tűz!

Hetvenéves álom.

Ózsidó monda.

És mintha a társaság közé dobtak volna égő szurkot, úgy ugrott föl mindegyik helyéről kifelé rohanva.

Többi érdemeikön kívül az is nevezetes, hogy a tataiak híres tűzoltók. Alig mult egy félórája és legyőzték a dühöngő vészhozó elemet.

Az egész társaság visszatért ugyan, de csak azért, hogy buszút vegyenek egymástól.

Midőn egyszer barátommal az angolkertben sétáltam, nagy kedvvel néztük a forrást, melyből a víz oly roppant mennyiségben és gyorsasággal fölfelé szökdel. Akkor nagy kedvem kerekedett ott megfürdeni, de engedtem barátom szavainak, ki tudta, hogy az meg van tiltva.

Hazafelé térvén azonban a mulatságból újra eszembe jutott akkori kíváнатom, és a hős éj, az éjfél utáni óra nagyon kedveztek tervem kivételének.

Mézeskalácsos barátunkat, kit azért hittünk úgy, mert tőmár lévén mindig mézeskalács szinű ruhában járt, felköltöttük, és megkértük, hogy mutasson valami ösvényt, melyen a forrás-hoz lehetne jutni, mivel az angolkert kapuja be volt zárva. Haragudott mézeskalácsos barátunk, hogy álmából fölvertük, de utóbb is csak rá adta magát, hogy velünk akarja élvezni a tiltott gyümölcs édességét.

Az ör kutyák sokáig ugattak és a hold is oly fényesen vetette világát a forrásra, mintha el akarna bennünket árulni, de bizony nem tudta más nap senki, hogy mi oly vakmerő tettet véghez vittünk.

Valóban nehéz szívvel váltam el Tatától és mint egy éjjel megjelent szellemre emlékszem vissza azon egyénre, kivel, Szönyből Fehérvárra menvén, a gőzkocsin találkoztam.

Petőfit csak egyszer láttam életemben, még gyermekkoromban, és akkor is csak messziről és rövid ideig. Az uri utcában, az ugynevezett „Pilvax kávéházban“ a tekeasztalon állott és elszavalta — talán először — a „talpra magyart.“

Homályosan rajzolhatom csak magam elé alakját és a képzelet talán eltér egészen a valótól, de elég az hozzá, hogy a kocsiba lépve megijedtem, mert a szögletben kis makra pipával Petőfit véltem látni.

Néhányszor kezdék vele szólni, de az utazó mindig csak igen, vagy nemmel felelt. Néha villogott szeme és fölháborodott kebléből oly nehéz sohajok fakadtak, hogy akaratlanul kérdém, valljon rosszul érzi-e magát.

— Nem — felelt ő.

— Talán valami boldogtalanság érte önt? — folytatám.

— Boldogtalan voltam teljes életemben! —

E szavakra azt hívéim, hogy villám hasítja szívemet, és alig tudtam még eszmélethez jutni, midőn a conducteur elkiáltá: Fehérvár! —

Sietve átnyujtám utitársamnak névjegyemet kérvén őt, hogy cserébe sziveskedjék az övét átadni.

Nem adott névjegyet, hanem megmondta nevét, melyet én reszketve vártam hallani, és mely képzelődésemmek véget vetett. —

Midőn uti leveleim másodikát bevégezem, átküldöm azt t. szerkesztő urnak azon ígérettel, hogy a jövő évfolyam kezdetével külföldi utleírásaim néhány töredékét fogom átnyujtani azon esetre, ha azokat a t. olvasó közönség szivesen veendi.

Grosz Károly.

Kanaán szent földén bizonyára soha nem éltek nemesebb ifjak, mint Ammon s Elifász; de nem is élvezték Palaesztina zamatos legét — Dávid és Jonathan hőskora óta — nemesebb barátok, mint Ammon s Elifász! Már korán a gyermekség szűzies óráiban benső szeretettel és barátsággal simulának egymáshoz; már első találkozásukkor a légtisztább vonzalom lángja annyira áthevitte szeretettől ihletett lelküket, hogy úgy látszék, mintha ez első megpillantás hosszas, fájdalmas elszakadás utáni váratlan viszonzás volna, vagy mintha boldogabb téreken a gyengéd szeretet és barátság köteléke már átfűzte volna őket s e pereben ama tiszta és szent frigynek csak megújítását ünnepeleék.

De hogy is lehetett volna ez másképp? — Hisz úgy látszott, mintha egymásért születtek volna! Hisz oly ritka rokonszenves összhang párosítá egyaránt szende és nemes kedélyüket, hogy úgy látszék, mintha ugyanazon léleknek egy-egy fele jutott volna mindegyiknek, vagy mintha az egyik isteni szellem lénye s létele csak a másik lénye s lételétől függne. — Mit Ammon megszeretett, azt Elifász is szeretetre méltónak vallotta, mit Ammon gyűlölt, az barátja szemében is gyűlöletes volt. — Mindkettő egyaránt lángolt nemesért és magasztosért, mindkettő egyaránt engedé át magát a szánalom és könyörület érzetének; de mindkettő egyenlő hévvel vonzódott a természet és teremtés szépségeihez.

De jaj! mi gyakran tanítja a tapasztalás, hogy az ilyen, mindent gyengéd szeretettel átölelő érzülettől a rajongásig a hid — csak egy lépés; hogy a természet iránti lelkesülés végül a természet titkai iránti lelkesülésre ragad, s hogy ki a testek világát megismerte, a szellemek világának megértése után sóvárg.

Igy történt ez ifjainkkal is. Az istenségnek a legesekélyebb lényekben való fölledezésére irányzott törekvésük, az emberek ismeretkörén kívül eső tünemények kifürkészésére fordított buzgalmuk csakhamar a teremtés azon titkainak fölismerése utáni forró és csillapíthatatlan vágygyá lön, melyek az embert legközelebb érintik, de melyek a végtelen bölcseségű gondviselés által ellepleztetve, nem egy fűrészző gondolkodónak kelték felémészto kételyeit.

A tavasz eljött s clárasztá varázs pompájával Kanaán bájos virányait. A rét zöldelt, a fa meglomposodott, a mezőn végig kigyózó patakesa partjain balzsamot leheltek a tavasz gyengéd gyermekei. — Ammon s Elifász a szabadban andalogtak. Már bealkonyodott, nyugoton fölmerült a hold halvány arca, némán és magukba térve haladtak az ifjak, keblük sokkal inkább túláradt a szent ihlettől, semhogy nyelvük megszólalhatott volna. Végre Ammon mennyei elragadtatást és angyali bájtt tükrözö arccal így kezdí:

„Oh mi szép itt minden, barátom! Örömtől lángoló arcomat enyhén legyengeti a déli szellő s a szendén pislogó csillagok ártatlan kised szemeiként tekintnek reám. Oh mi gyönyörű itt minden!

„Valóban, gyönyörű!“ válaszolt barátja paradicsomi angyaltól ellesett mosolylyal. „Szép biz' itt minden, de hiába még is por s enyészet világa az, melyben élünk.“

„Nem soká tart e dicsőség!“ folytatá Ammon ugyanazon fájdalmas hangon, s egy köny toltult szemébe; „csakhamar miután a nyár hősege megérlelte a gyümölcsöt s megperzselé a kalászat, az ősz vihara pusztítva tisztára seprí a virányt, s helyet rend ez a tél havának. — Minden mulandó!“ veté sóhajtvá utána.

Azt mondod, minden mulandó? — viszonzá Elifász — „tehát barátságunk is mulandó volna?“

Ammon a beszélgetés e váratlan fordulatára fölrezzent s

eleinte nem vala képes válaszolni, míg végre így szolt: „Ne engedjék a mennyei hatalmak, hogy barátságunk valaha mulandó legyen!”

„S a halál után? —“ kérdé barátja elfojtott hangon.

„Még a halálon túl is fog tartani barátságunk!” kiálta Ammon rajongó lelkesedéssel: „ott ama virányokon, hol a rokon szellemek földi tehertől mentvék, ott kezdődjék még csak barátságunk nyara, ha itt alant elvirult tavasza. — Mi a testé, az a test sorsában részesül, de barátságunk a szellem kéje, s azért a szellem sorsában részesülend! — A szellem örökkévaló s barátságunk is örökké tartand!”

„Tehát barátságunk is örökké tartand!” susogá utána Elifász rezgő s alig hallható hangon és elérzékenyülve borult barátja keblére, ki őt tárt karjaiba fogadta. — — —

Boldogság órája, mely érezhető, de le nem irható! — — De oh! csak rövid ideig rezgő át a barátok szívét e földön ama mennyei gyönyör; mert mit Elifász ama szent percben csak homályosan sejtett, az nem sokára beteljesedett. Szelleme, mely a paradicsom üdvözlőjeivel közösség után sóvárgott, elvált földi hüvelyétől, tulajdonképi honába az égbe költözendő! — Nem sokára ama beszélgetés után, mely a barátokat szorosabban egymáshoz kötvén az elválás keserű fájdalmát annál mélyebben érezte, Elifász súlyosan megbetegedett s a helység orvosainak fáradozásai dacára egyre tünedezett a remény, hogy e föld számára megtartathassék.

Oh mi szomorú napok voltak ezek a szerencsétlen Ammonra nézve! — Keserű fájdalom és végtelen jajok napjai! — Mig Elifász közelgő fölöslása elé nyugodt mosolylyal nézett, Ammon nem szívét a bü emészté. Ez ifju fájdalma épen azon arányban nőtt, melyben barátja a halál eszméjével megbarátkozni látszék; mennél nyugodtabban hajolt ez meg a sors vas akarata előtt, annál iszonyubban tombolt amaz. Végre midőn látta, hogy barátja megmentésére minden remény meghiusult, őrjöngő kétségbeesésében e kiáltással: „Nélküled nem akarok élni!” életének véget szándékolt vetni. De ekkor Elifász elhaló hangon e szavakat ságá neki: „Emlékezzél barátom! ama szent perere, melyben szeretetünk frigyét megújítva, örök barátságot — siron túl terjedő barátságot — fogadtunk egymásnak! Emlékezzél ama perere s im' kész vagyok szavammat beváltani!” Ammonnak gyászba borult kedélyére ez enyhszavak úgy hatottak, mintha azokat barátjának már üdvözölt szelleme susogta volna s könyvek közt szolt: „Hát valóban holtod után is megőrzöd számomra hű barátságodat, oh Elifász?”

„Igen, megőrzöm!” lehelé a haldokló, végerőkődéssel Ammon reszkető jobbát görcsösen megszorítván: „igen, megőrzöm!” folytatá az üdv verőfényét tükröző mosolylyal: „téged barátom! ki nálam szerencsétlenebb vagy, holtod után is szeretni akarlak; még akkor is, ha e por-szív már rég falánk férgek martalékvává lett! — Sőt mi több — a halál s öröklét mindazon titkait, melyeknek föl ismeréseért keblünk oly forró vágygyal lángolt — mind e titkot föltárom egykor előtted. — Lám!” s e szavaknál a beteg fölemelkedék, s halvány beesett arcára a fiatalág pirja utószor festette a lelkesedés színét. „Lám! miként tünik az estpir nyugoton, éltem estpirja is eltűnt már, s a halál éje beárnyalja érzékemet! — Ime! legyen tehát az estpir jelszavunk — egy estpir után megjelenek s föltárom előtted a halált s öröklétet!”

Igy lehelt a hű Elifász és szava hasonló volt a szines virányokon végig susogó esti szellőhöz. — Utósó csókkal akarta megerősíteni ígretét; de — lelke barátja karjai közt elszállt!!

(Folytatása köv.)

(Felolvasás az „Izraelita-Magyar-Egylet”-ben 1862, november 29-en).

○ Az „Izraelita-magyar egylet” termében mult f. hó 29-kén tartott fölolvadás egyike volt a legélvezetesebbeknek. Hogy ez így lesz, erről a közönségnek maig eleve lehetett tudomása, mert a tágas olvasóterem alig fogadhatta be az összegyülekező hallgatóságot. Ha a közönségnek részvéte lankadatlanul így fog növekedni, akkor az olvasó bizottmánynak nem leendő oka panaszra, hogy legbuzgóbb akaratóban, legjobb törekvéseiben elfárasztja a publikum nem csak egyszer tapasztalt közönye. A két utolsó fölolvadás sikeréből a bizottmány azt a tanúságot következtetheti, hogy legfőbb törekvése szüntelentl oda legyen irányozva, a magyar zsidóság érdekeit közelebről tárgyaló érdekes fölolvadásokra szert tenni. Hébe-korba egy szép költemény, vagy egy sikertilt fordítás is megjárja, de ne úgy, hogy ez képezze a fő tárgyat, a többi pedig csak mint staffage figuráljon. Épen ellenkezéleg. Szembeszökőleg kitént ez a mult szombaton tartott fölolvadás alkalmával. A tárgyak, melyekről Rosenberg Izidor és Mezei Mór urak értekeztek, a legszerencsésebben voltak választva, és hogy a közönségnek érdeke oly meglepő látogatásban nyilvánult, ez örvendetes jelenség létrehozatalát a fölolvásó urak ismert nevein kívül nem csekély mértékben elősegítette a választott tárgyak érdekessége. Rosenberg Izidor ur a „magyarhonbeli chaszidék” történetét választotta értekezésének tárgyául, Mezei Mór ur „hivatásunkról, a magyar irodalom terén” beszélt. Közél fekvő okokból a művek érdemleges elemzésébe nem bocsátkozhatunk.

P E S T.

A f. hó 2-án tartott választmányi gyűlésben az ez évi rendes községi közgyűlésnek napja december 28-kára kitétetett.

A községi alapszabályok szerint e közgyűlésen, a sors által kilépésre kijelölt 15 választmányi tag helye új választások által lesz betöltendő. A választmányi tagok harmadrészének ezen kisorsolása szinte a második választmányi gyűlésben ejtetvén meg, az eredmény következő lett. Kilépnek: Az istentiszteleti osztályból Deutsch Simon, Helsingér Mór, Stern Bernát; az iskolai osztályból dr. Jakobovits Antal, Posner Károly Lajos, Schwarz Armin; a jótékonyági osztályból Hürsch Károly, Schlesinger Ignác, Valatin József; a pénztári osztályból Brüll Samu, Hannover Miksa, Holländer Bernát; a gazdasági osztályból Ertner Zsigmond, Kudelburger Illés, Nagel Armin urak.

E 15 alapszabályszerű új választáson kívül még 2, a választmány kebelében üresedésbe jött hely lesz új választás által betöltendő, Deutsch Ádám (meghalt) és Neschitz Armin (lemondott) uraké.

Nem tartom feleslegesnek a közgyűlési képviselő urakat ezen választás fontosságára figyelmeztetni, mert azon gondosságtól és szerencsétől, melylyel ők e tisztükben eljárának, függ a választmányak ezutáni erélyessége és tevékenységi képessége, és ki a választmány eddigi ügykezelését figyelemmel kísérte, valóban meggyőződhetett arról, hogy a feladat, mely e testületnek jutott, csakugyan oly nagy, miszerint épen nem közönyös dolog, ha a tagoknak talán harmad vagy fele része csak félig meddig teljesíti kötelességét. Pedig tagadni sem lehet, hogy ez az elmúlt évben így volt, és csak csodálni kell a választmány buzgóbb felerészének kitartását, melyet az épen ez oknál fogva nem ritkán és nem csekély áldozat-

tokkal járó hivataloskodásban kifejtett. Oly 17 férfit választson tehát a közgyűlés, kikről tudja, hogy nem csak a megtiszteltetést hajlandók elfogadni, hanem az azal járó terhes kötelezettségeket is.

Könnyíti a közgyűlés ezen eljárását az alapszabályoknak azon célszerű intézkedése, melynél fogva nemcsak közgyűlési képviselőket, hanem közgyűlésen kívül álló községtagokat is választhat választmányi tagokul, s így módjában van az oly, a községi ügykezelésben beavatott férfiakat, kik az előbbeni években kifejtett ügyesretetük után arra érdemesek, s a múlt évben vagy esetlegesen, vagy az új rendszer irányában követett maguk tartása folytán a közgyűlési tagok sorából kimaradtak, most oda beválasztani.

Az ezen választmányi gyűlésben ezenkívül előfordult egyéb kérdések csak alárendelt érdekűek.

Freisinger templomi másodkántor 200 ftnyi remuneráció szavaztatott meg.

Schossberger S. W. ur és özvegy Kohnerné asszony gyermekeik egybekelésének alkalmából 500 frtot adományoztak a hitközség szegényei számára.

Főfontosságú kérdés ellenben a kórházi főorvosi állomás még függőben maradt betöltése; Gross Fülöp tr. ur hivataloskodási éve ugyanis eltelve, a választmány ugyancsak őt kérte fel kitért működéseinek folytatására, és ez állomásnak további megtartására. A köztisztelendő főorvos ur még nem válaszolt a hitközség kérelmére, de a szenvedő szegény betegek nevében kedvező választ reménylünk.

Vegyes hírek.

— Az „Izraelita-Magyar-Egyet“ ben f. hó 6-kán tartandó felolvasásban részt vesznek Groszmann Ignác és Rosenzweig Salamon urak.

— A magyar tud. akadémia történelmi és philosophiai osztályának dec. 1-én tartott ülésében Trefort Agoston érdekes felolvasást tartott a társadalom tudománya és Riehl cím alatt. Értekező előbb nevezett német író nézeteit közli a német társadalom osztályairól, rétegeiről. Ezután Magyarország társadalmi csoportosulásának leírására tér át. — Szerinte négy elkülönített társadalmi osztály van Magyarországon: paraszt, ur, mesterember, zsidó. A zsidók, értekező szerint, külön társadalmi osztályt képeznek. — Más országokban társadalmilag beolvadnak, a nyelvet sajátjukká teszik s azon beszélnek; nálunk kevés kivétellel németek. Más országokban a forradalmi elemet képviselik, nálunk conservatívek. Jellemzi őket az éles ész, nagy tevékenység, jó családélet, takarékoság, szerzési vágy, másrészt a biztosságihiány, kevés becsületesség, csekély megbízhatóság.

A zsidóknál csak úgy van felsőbb és alsóbb osztály, mint a többi társadalomban és egyik a másiktól lényegesen különbözik.

A felsőbb osztály nem annyira veszélyes a keresztyén társadalomra, mert a mennyiben kizsákmányolja gyengeségünket, az ok magunkban rejlik, miért nem zabolázzuk fénytűzési és pazarlási vágyainkat.

Sokkal kártékonyabb az alsóbb zsidóosztály befolyása a népre, melynek szorultság idején potom árért veszi meg terményeit, míg legrosszabb minőségű áruit drága pénzen adja el nekik.

Oka e visszas állapotnak az, hogy a zsidók nincsenek emancipálva, a keresztyén társadalomból ugyszólván ki vannak zárva, s elfordul még ma is, hogy a nép uton utfélen gúnyolja őket.

A zsidók emancipációját, értekező szerint, maga a keresztyén társadalom érdeke kívánja: szükséges, hogy az velünk hasonlón; az alsóbb osztály javítása nem a mi dolgunk, hanem a velünk szövetezendő felsőbb zsidóosztályé, mely ha hiven megfelelő föladatainak, szorgalmas iparosokká, derék mesteremberekké és munkás földművelőkké teendő őket.

— Vácról, Reiser László urtól, az ottani ifjúsági egyesület elnökétől következő nyilatkozatot vevszük: A „Magyar Izraelita“ 45. számában közölt váci levél tévedésből azon újdonságot hozza, hogy a helybeli izr. hitközségi előjáróság a szegedi ünnepnap alkalmából főt. Löw főrabbi urat sürgöny útján üdvözölte. Habár ez eljárás magában véve nagyon meg is örvendeztetett volna, az igazság érdekében ki kell jelentenem, hogy az üdvözlés nem a hitközségi előjáróság, hanem az „ifjúsági egyesület“ részéről történt.

— Dr. Hirschfeld, a szellemdús és tudós pécsi rabbi, az augsburgi hitközség rabbijától választatott. Sajnálattal vevszük, hogy a derék főpap elhagyja szülőföldét. De a mint egyrészt örömmel látjuk, mily méltó elismerésben részesül, szeretjük hinni, hogy ő Főtisztelendősége a távol külföldön sem fog megfelekezni hazájáról.

— Dr. Ehrentheil, horíci rabbitol (Knöpfmayer, bécsi kiadásában) megjelent „ספר החינה“, beszédek a barmicvah alkalmára. Figyelmeztetjük e műre tanítóinkat, hitszónokainkat. Dr. Ehrentheil egyike azon kevés nemmagyaroknak, kik honunk határain kívül is különös érdeklődéssel viseltetnek ügyünk fejlődésének minden mozzanata iránt és nem mulasztják el nemzeti nyelvünk tanulmányozását. „Ahron botja“ (Ahronsstab) című művéről is, mely tavaly jelent meg, a kritika dicséretileg nyilatkozott.

— H. M. vásárhelyi levelezőnk írja, hogy ott m. h. 17-n ment végbe az előjárósági tisztújítás; mely alkalommal Kohn Emanuel ur első, Berger Ferenc orvostudor ur másodelnökké választatott. A rendezett karral megkezdett isteni tisztelet jó hatással volt az áhitatos közönségre, mely tárt karokkal fogadta a lélekemelő és szívemesítő újítást.

— A belgrádi zsidóknak megengedtetett, hogy egyelőre házaikban lakhatnak. A szegényebb osztály nagy része visszatért.

— Ullmann Károly ur, az első magyar biztosító társaság s a magyar kereskedelmi bank igazgatója és a kir. váltótörvénysek kereskedelmi titnöke dec. 3-án ilte meg családja körében 50-dik születési évnapját. Egy ily családi esemény tudjuk, nem tartozik a nyilvánosság elé, de Ullmann Károly ur e napon is a jótétemény áldozatával járult a szegények égi atyjának oltárához, ki becsületes életének veritékes munkáját megáldá. Vagyonának, melynek, mint a főváros és az üzlet világ tudja, minden fillére a becsület útján, szorgalom, munka által szerzetett s takarékoság által öríz tetett meg, mondják, vagyonának jövedelméből a szenvedők, az ügyefogyottak sokszor részesülnek s az élet félszázados fornióján megemlékezett Ullmann ur azon intézetekről, melyek betegeket ápolnak, szegényeket táplálnak. Így egyenként 200–200 fital járult a „pest-városi árvaleány, a pesti gyermek-kórház, a pesti vakokintézete, a pesti izr. hitközség, a pesti izr. kórház, a reform. gymnasium, az evangel. árvaintézet, a görög nem egyesültek szegény-, a honi izraeliták közt földművelést és nehézs mestereségeket terjesztő pesti egyesület s a pécsi izr. hitközség alapjához.“ Midőn e követésre méltó szép tettet tudomásra juttatjuk, a nemes szívű jótévő minden tisztelője nevében kívánjuk, hogy sokáig éljen, hogy gyermekei tettein épüljenek.

— Schossberger S. W. pesti nagykereskedő a lipótvárosi kath. templom építésére 500 ftot ajándékozott.

— Prágában m. hó 24-én a több mint 200 hitközségi képviselőből álló közgyűlés elé terjesztetett azon hitfelekezeti alkotmány, melynek tervével már több szűkebb és tágabb választmányi ülés foglalkozott. A közgyűlés az összes cseh zsidó hitközségek nagyobb felének képviselőiből állott. A tárgyalás folyama, mely m. hó 27-kén fejeztetett be, habár kezdetben kissé zajos is, egészben véve nyugodt, komoly, a tárgyhoz méltó volt. Egy képviselő a közgyűlésen a cseh nemzeti kérdést hozta szőnyegre, s kívánt általa a hitfelekezeti alkotmányra hatni; de e szándék érelyesen lőn visszautasítva; és egyhangulag azon határozat hozott, hogy az elkészült 10 képviselő aláírásával ellátott hitfelekezeti alkotmány emlékirat kíséretében már a legközelebbi ülészekben az országgyűlés elé fog terjesztetni és ez uton annak szentesítése kéretni, ezen lépésről egyuttal a helytartótanács is értesítettven. A tanácskozásokban mint hitközségi képviselők részvett országgyűlési képviselők megígérték az ügynek hathatós gyámolítását.

Házassági összekelések Pesten.

December 7-én a templomban Hauser Lipót ur Spitzer Borbála hajadonnal; 9-én Grünvald Illés ur, Weisz Mathild hajadonnal; Braun Henrik ur, Funkselstein Janka özvegygel saját lakában.